

Effecten van privatiseren zwembaden

Een schets van het huidige zwembadlandschap in Nederland, de verschillen in exploitatie van zwembaden en de effecten van deze verschillen op organisatie- en gebruikersniveau

Sven Bakker MSc.

Mulier Instituut, Postbus 85445, 3508 AK, Utrecht
s.bakker@mulierinstituut.nl

Nederland is omgeven door water. De eeuwenoude strijd tegen water is nog altijd gaande, maar ondertussen omhelzen wij het water van harte. Naast het invullen van onze zomerse vrije tijd door in de zee en recreatieplassen te spetteren, kennen wij een uitgestrekt landschap met openlucht- en overdekte zwembaden. Ongeveer een derde van de Nederlanders van 6 tot 79 jaar geeft aan minimaal één keer per jaar, op welke locatie dan ook, te zwemmen en veertien procent geeft aan minimaal tien keer per jaar te zwemmen (Van den Dool et al. 2009). Het zijn met name de zwembaden die een faciliterende rol spelen in de populariteit van het zwemmen. Zwembaden worden gezien als een vanzelfsprekende voorziening in gemeenten, ondanks dat ze vaak geen sluitende begroting hebben. Bij gemeenten wordt steeds vaker de vraag gesteld: in hoeverre moeten wij onze zwembaden nog ruimhartig blijven subsidiëren? Kunnen de commerciële partijen het zwembad niet gedeeltelijk of volledig exploiteren? In Nederland zijn er momenteel 1.537 onoverdekte en overdekte zwembaden. Deze zwembaden zijn vaak eigendom van gemeenten en worden in vrijwel gelijke mate geëxploiteerd door gemeenten, stichtingen en commerciële partijen. De analyses in dit onderzoek laten zien dat commerciële exploitanten hogere toegangstarieven hanteren dan gemeentelijke beheerders. Bezoekers van commerciële en gemeentelijke zwembaden zijn echter even tevreden over de kwaliteit en de beleving van het zwembad.

1 | Inleiding

Sportaccommodaties spelen een centrale rol in de Nederlandse sportwereld. Gemeenten besteden 85 tot 90 procent van hun sportbudget aan bouw, beheer en exploitatie van sportaccommodaties (Hoekman et al. 2013). In 2006 bedroegen de totale jaarlijkse uitgaven van gemeenten aan sportaccommodaties bijna 1,1 miljard euro (Goossens 2008). Een grote kostenpost hierin zijn zwembaden vanwege het dure onderhoud. Deze kosten wegen in veel gevallen financieel gezien niet op tegen de opbrengsten uit kaartverkoop, waardoor een tekort op de begroting ontstaat dat vaak (deels) gedekt wordt door subsidie van de gemeente (Goossens 2008).

In Nederland is de gemeente vaak wel eigenaar van het zwembad, maar zijn er diverse commerciële partijen en partijen in stichtingsvorm die de exploitatie van zwembaden op zich nemen. In 2006 werd 63 procent van de zwembaden niet door de gemeente geëxploiteerd (Goossens 2008). De gemeente voorziet de commerciële exploitant van een jaarlijkse subsidiebijdrage voor klein en/of groot onderhoud. Dit scheelt de gemeente in de kosten en uitvoering van haar beheertaken en de idee is dat een commerciële exploitant kritischer naar de dagelijkse uitgaven zal kijken, omdat hij gericht is op winst, waardoor de gemeente goedkoper uit is.

Van de totale uitgaven aan sportaccommodaties door gemeenten ging 143 miljoen euro (13%) naar commerciële exploitanten van zwembaden in de vorm van subsidies en bijdragen (Goossens 2008). Omdat bij deze berekening is uitgegaan van 420 exploitanten van zwembaden, terwijl er in Nederland 1.537 zwembaden zijn (Zwemmonitor 2012), en de trend is waar

EFFECTEN VAN PRIVATISEREN ZWEMBADEN

te nemen dat de subsidies en bijdragen richting zwembadexploitanten elk jaar toenemen (Goossens 2008), is dit aandeel als een ondergrens te beschouwen wanneer we dit als uitgangspunt voor 2013 nemen.

Het gegeven dat gemeenten veel geld besteden aan beheer en exploitatie van zwembaden in het algemeen, en dekking van de exploitatietekorten in het bijzonder, geeft aan dat zwemgelegenheden gemeenten veel waard zijn in de verwachting dat ze veel opleveren in non-financiële termen, zoals een hogere sport- en beweegdeelname en daardoor een gezondere leefstijl.

De hierboven beschreven ontwikkelingen creëren een 'markt' met zowel de gemeente als commerciële partij als exploitant van zwembaden. Daarnaast is ook nog een derde exploitatiepartij nadrukkelijk op deze markt aanwezig in de vorm van een stichting, zie figuur 1. De aanwezigheid van zowel gemeentelijke exploitanten, commerciële exploitanten als exploitanten in stichtingsvorm biedt een goede casus voor onderzoek naar de effecten van verschillen in exploitatievormen bij sportaccommodaties op de toegangsprijs, de tevredenheid en de beleving. Resultaten hiervan zijn niet alleen relevant voor de zwembadwereld, maar kunnen ook interessant zijn voor andere sectoren waar privatisering een rol speelt, zoals in de zorgsector, het onderwijs en het openbaar vervoer.

Alvorens de resultaten te bespreken, beschrijven we eerst de onderzoeksmethoden. Het artikel wordt afgesloten met een conclusie, discussie en slotbeschouwing.

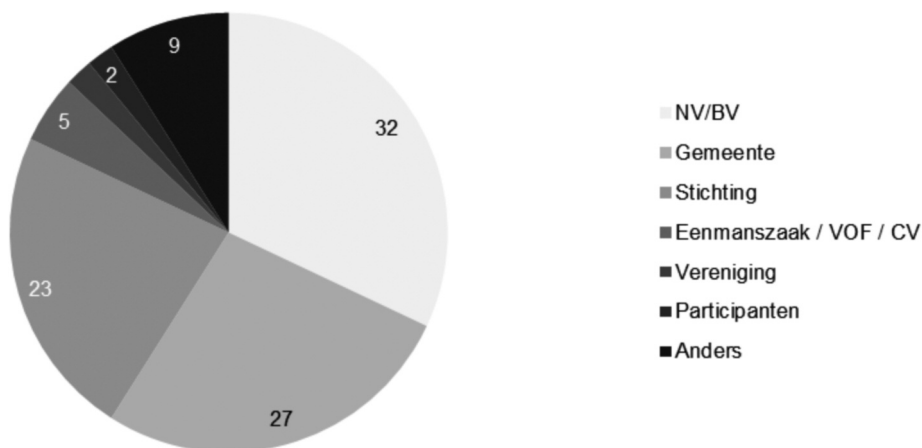
2 | Methoden

In 2012 is de Zwemmonitor¹ uitgevoerd (Van der Werff et al. 2012), waarin een beeld is geschetst van het aanbod van zwemwater in Nederland.

In de Zwemmonitor zijn 1.537 zwembaden achterhaald. Meer dan de helft hiervan is overdekt, een derde is een openluchtzwembad en de overige zijn combizwembaden.

De exploitatie is als volgt: 32 procent door commerciële partijen (NV of BV), 27 procent door gemeente en 23 procent door een stichting (figuur 1).

Figuur 1. Exploitatievorm Nederlandse zwembaden, in percentages van het totaal (n=538)

Bron: Zwemmonitor 2012

538 van de 1.537 zwembaden hebben de vragenlijst van het onderzoek volledig ingevuld en kunnen worden gebruikt in de analyses. Het gaat hier om zowel overdekte, combi- als onoverdekte zwembaden.

Het onderzoek bestaat uit twee delen:

1. analyse op organisatorisch niveau; hier hebben we gekeken naar de invloed van exploitatievorm op de toegangsprijs van de drie omvangrijkste vormen van exploitatie: gemeentelijk, commercieel of in stichtingsvorm.
2. analyse op gebruikersniveau; hier hebben we gekeken naar de invloed van gemeentelijke of commerciële exploitatie op tevredenheid en beleving van de bezoekers.

Organisatorisch niveau

Voor de analyses is onderscheid gemaakt naar gemeentegrootte, omdat dit interessant is voor de vertaling van de resultaten naar praktische beleidssuggesties voor gemeenten. Kleine gemeenten hebben immers met andere beleidsvoering te maken dan grote gemeenten. Voor zowel de kleine (minder dan 30.000 inwoners) als grote gemeenten (meer dan 40.000 inwoners) zijn negentig zwembaden geanalyseerd, onderverdeeld in drie subgroepen van elk dertig zwembaden, die ieder één van de drie exploitatievormen vertegenwoordigen: gemeente, stichting of commercieel (zie figuur 2). Alle groepen zijn van gelijke grootte gemaakt om de vergelijking te kunnen maken tussen exploitatievormen en kleine en grote gemeenten. Wanneer er binnen een groep meer aanbod aan zwembaden is dan de benodigde $N=30$, zijn via random steekproeftrekking dertig zwembaden gekozen. Voor de analyse is gebruik gemaakt van lineaire multiple regressieanalyseⁱⁱ (Field 2009). Analyses zijn uitgevoerd met behulp van SPSS versie 20. Het gebruikte significantieniveau is 0,05.

De afhankelijke variabele is de toegangsprijs van het zwembad: de toegangsprijs voor een kind van 15 jaar, een volwassene van 30 jaar en een volwassene van 70 jaar (zie figuur 2). Er is één lineaire regressieanalyse uitgevoerd per afhankelijke variabele, dus in totaal zes verschillende analyses.

De onafhankelijke variabelen zijn hiërarchisch ingevoerd, dat wil zeggen stapsgewijs door elke 'groep' onafhankelijke variabelen in een blok te plaatsenⁱⁱⁱ.

Het eerste blok van onafhankelijke variabelen zijn omgevingskenmerken: de locatie (post-

Figuur 2. Onderzoeksofzet lineaire statistische regressieanalyse organisatorisch niveau

EFFECTEN VAN PRIVATISEREN ZWEMBADEN

code) van de zwembaden, de stedelijkheidsgraad per postcodegebied en per gemeente (CBS 2011), inwonertal per gemeente (CBS 2011) en gemiddelde grondprijs per vierkante meter van de gemeente (NVM 2011).

Het tweede blok zijn fysieke kenmerken van het zwembad: aantal bassins, openstelling (gedeeltelijk/hele jaar), solitair zwembad (ja/nee) en type zwembad (openlucht/overdekt/combi).

Het derde blok bevat gegevens over de organisatie van het zwembad: het jaarlijks bezoekersaantal, de functie van het bad (buurt-/lokale/regionale/bovenregionale/landelijke functie), het aantal betaalde medewerkers en het aantal vrijwilligers.

Het vierde blok bevat ten slotte het verschil in exploitatie (gemeentelijk/stichting/commercieel). Door deze belangrijkste onafhankelijke variabele in het laatste blok te plaatsen, kan er worden gekeken in hoeverre exploitatie een significant deel van de variantie in de afhankelijke variabele verklaart, bovenop de drie reeds eerder toegevoegde variabelen in blokken 1, 2 en 3.

Gebruikersniveau

Bij de analyse naar gebruikersniveau is geen onderscheid gemaakt tussen zwembaden in kleine en grote gemeenten, zoals gedaan in het eerste deel maar is gemeentegrootte wel meegenomen als onafhankelijke variabele. Dertig zwembaden op gebruikersniveau zijn opgenomen in de steekproef. Uit de resultaten op organisatorisch niveau bleek dat exploitatie in stichtingsvorm minder, en in ieder geval geen significante, effecten heeft op de toegangsprijs dan de gemeentelijke en commerciële exploitatievorm. Daarom zijn op gebruikersniveau zwembaden in stichtingsvorm buiten beschouwing gelaten.

Op gebruikersniveau zijn alleen overdekte zwembaden meegenomen. Met name bij deze overdekte zwembaden is in de praktijk een tweesplitsing zichtbaar tussen gemeentelijk-commercieel. Bij onoverdekte zwembaden komt daarnaast vaker een stichtingsvorm voor, die op dit niveau dus buiten beschouwing wordt gelaten. Ook is het gebruikelijker dat overdekte zwembaden door een gemeente of commerciële partij worden geëxploiteerd, waar bij onoverdekte zwembaden vaker een stichtingsvorm voorkomt.

Gelijke aantallen in gemeentelijke en commercieel geëxploiteerde zwembaden werden vertegenwoordigd onder de steekproef van dertig zwembaden. Per zwembad kregen achttien tot twintig zwemmers steekproefsgewijs een vragenlijst voorgelegd, waarbij per zwembad werd gestreefd naar een 50/50-verdeling qua recreatiezwemmers, die op eigen gelegenheid zwemmen, en verenigingszwemmers. Het totaal aantal respondenten is 544.

Al van tevoren werd verwacht dat de zwemwereld zich relatief gesloten zou houden voor een dergelijk onderzoek en het toelaten van enquêteurs op veel weerstand zou kunnen rekenen. Ondanks dat bepaalde zwembaden geen medewerking wilden verlenen aan het onderzoek, is er voor een goede spreiding gezorgd van de zwembaden over het land.

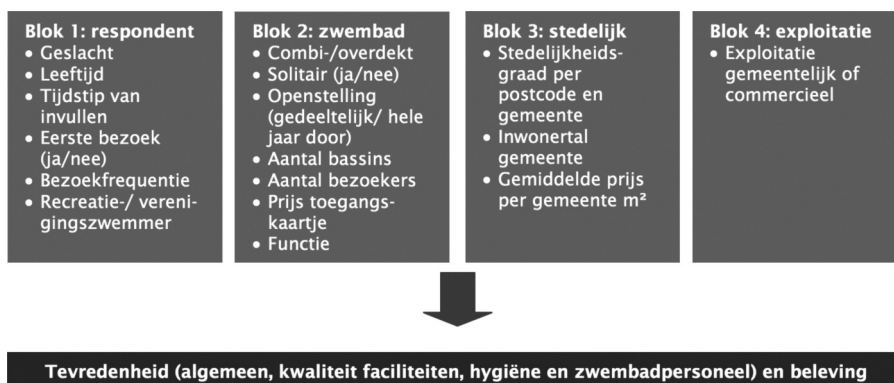
In de vragenlijst werd gevraagd naar de tevredenheid over het zwembadbezoek. In totaal kwamen negentien items aan bod, onderverdeeld in vijf hoofdthema's:

Algemeen: de hoogte van de toegangsprijs, de dagelijkse openingstijden van het zwembad, de beschikbare faciliteiten, tijdstip waarop recreatie- en/of verenigingsuren zijn ingepland.

Kwaliteit faciliteiten: waterkwaliteit van de bassins, kwaliteit van de kleedkamers, kwaliteit van het eten en drinken, mogelijkheden om te parkeren en drukte in het zwembad.

Hygiëne: hygiëne van de kleedkamers, hygiëne van de ruimte rond de bassins en hygiëne van de bassins zelf.

Figuur 3. Onderzoeksofzet lineaire statistische regressieanalyse organisatorisch niveau

Zwembadpersoneel: behulpzaamheid en beleefdheid.

Beleving: de sfeer in het zwembad, mogelijkheden tot het ontsnappen aan mijn dagelijkse bezigheden, mogelijkheden om mezelf te vermaken en mogelijkheden om iets te leren.

Het plaatsen van deze negentien items en de betrouwbaarheid van de vijf schalen is geverifieerd door middel van schaalbetrouwbaarheid in SPSS versie 20 en de daarbij horende waarden Cronbach's Alpha (beoordeling schaal als geheel) en item-restcorrelatie en Cronbach's Alpha wanneer het betreffende item wordt verwijderd (beoordeling bijdrage items aan betrouwbaarheid) (Field 2009). Als uitgangspunt is gewerkt met drie betrouwbaarheidswaarden van Cronbach's Alpha onder te verdelen in onvoldoende (< 0,6), voldoende (0,6 – 0,7) en goed (> 0,7) (Field 2009).

De schaal 'algemeen' heeft een Cronbach's Alpha van 0,613, de schaal 'kwaliteit faciliteiten' heeft een Cronbach's Alpha van 0,718, de schaal 'hygiëne' heeft een Cronbach's Alpha van 0,869, de schaal 'zwembadpersoneel' heeft een Cronbach's Alpha van 0,923 en de schaal 'beleving' heeft een Cronbach's Alpha van 0,772. De schalen zijn daarmee voldoende tot goed.

Naast de onderverdeling in recreatie-/verenigingszwemmer en de tevredenheid op het gebied van de vijf hoofdthema's, is ook gevraagd naar de bezoekfrequentie, de eindbeoordeling van het zwembad en postcode van de bezoeker. Vervolgens zijn dezelfde gegevens van de zwembaden als in het eerste onderzoekdeel gekoppeld aan de respondenten^{iv}. De onderzoeksofzet is weergegeven in figuur 3.

Vervolgens is met behulp van SPSS versie 20 één lineaire regressieanalyse uitgevoerd voor elk van de schalen van de tevredenheidonderdelen (algemeen, kwaliteit faciliteiten, hygiëne en zwembadpersoneel) en voor de schaal beleving (Field 2009).

3 | Resultaten

De bespreking van de resultaten op organisatorisch niveau focust zich op de effecten van het verschil in exploitatievorm (onafhankelijke variabele) op de toegangsprijzen (afhankelijke variabelen). Dit geldt ook voor de bespreking van de resultaten op gebruikersniveau, die zich focust op de effecten van het verschil in exploitatievorm (onafhankelijke variabele) op de vier hoofdthema's van tevredenheid en het thema beleving (afhankelijke variabelen).

EFFECTEN VAN PRIVATISEREN ZWEMBADEN

Organisatorisch niveau

Bij zwembaden in kleine gemeenten zorgt commerciële exploitatie voor een significant hogere toegangsprijs voor volwassenen van dertig jaar (à 47 eurocent) en zeventig jaar (à 48 eurocent) ten opzichte van gemeentelijke en stichtingsexploitatie. Bij zwembaden in grote gemeenten zorgt gemeentelijke exploitatie voor een significant lagere toegangsprijs voor kinderen van acht jaar (à 70 eurocent) en volwassenen van dertig jaar (à 50 eurocent) en zeventig jaar (à 65 eurocent) ten opzichte van stichtings- en commerciële exploitatie. Daarnaast zorgt commerciële exploitatie bij zwembaden in grote gemeenten voor een significant hogere toegangsprijs voor kinderen van acht jaar (à 67 eurocent).

De significante effecten in tabel 1 wijzen erop dat zowel bij kleine als grote gemeenten gemeentelijke exploitatie zorgt voor lagere toegangsprijzen en commerciële exploitatie voor hogere toegangsprijzen. Gecombineerd met de effecten in tabel 1 die niet significant zijn op het niveau van $p < 0,05$, is er een duidelijke trend zichtbaar die wijst op lagere toegangsprijzen bij gemeentelijke exploitatie en hogere toegangsprijzen bij commerciële exploitatie.

De effecten van stichtingsexploitatie ten opzichte van gemeentelijke en commerciële exploitatie zijn niet meegenomen in tabel 1, omdat hier geen significante effecten optreden. In tabel 1 worden de ongestandaardiseerde waarden genoemd omdat op deze manier zichtbaar wordt hoeveel eurocent exploitatie uitmaakt voor het prijskaartje.

Tabel 1. Resultaten regressieanalyse exploitatie en toegangsprijs (significantie: $p < 0,05$) *

Onafhankelijke variabele	Afhankelijke variabele	B **	Sig.
Kleine gemeenten (< 30.000 inwoners)			
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs kinderen 8 jaar	0,37	$p=0,099$
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 30 jaar	0,46	$p=0,065$
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 70 jaar	0,42	$p=0,092$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs kinderen 8 jaar +	0,34	$p=0,139$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 30 jaar +	0,47	$p=0,049$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 70 jaar +	0,48	$p=0,028$
Grote gemeenten (> 40.000 inwoners)			
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs kinderen 8 jaar -	0,70	$p=0,003$
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 30 jaar -	0,50	$p=0,024$
Gemeentelijke exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 70 jaar -	0,65	$p=0,005$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs kinderen 8 jaar +	0,67	$p=0,005$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 30 jaar +	0,36	$p=0,121$
Commerciële exploitatie	Toegangsprijs volwassenen 70 jaar +	0,39	$p=0,107$

* Controlevariabelen: de locatie van het zwembad, de stedelijkheidsgraad per postcodegebied en per gemeente, inwonertal per gemeente, gemiddelde prijs per vierkante meter van de gemeente, het aantal bassins van het zwembad, de openstelling (gedeeltelijk/hele jaar), solitair zwembad (ja/nee) en het type zwembad (openlucht/overdekt/combi), het jaarlijks bezoekersaantal, de functie van het zwembad (buurt-/lokale/regionale/bovenregionale/landelijke functie), het aantal betaalde medewerkers en het aantal vrijwilligers werkzaam in het zwembad.

** ongestandaardiseerd

Gemeenten zijn op jaarbasis relatief veel geld kwijt aan het bouwen en beheren van zwembaden. Bij 27 procent van de zwembaden wordt de exploitatie gedaan door de gemeente zelf. 32 procent van de zwembaden wordt geëxploiteerd door een commerciële partij, waarbij vaak de gemeente het zwembad in eigendom heeft. Een exploitatiesubsidie vanuit de gemeente richting de commerciële exploitant is eerder regel dan uitzondering. Tegen die achtergrond is het interessant om te constateren dat er een duidelijk verschil is tussen de toegangsprijzen van gemeentelijke en commerciële zwembaden.

Gebruikersniveau

Gebruikers van commercieel geëxploiteerde baden zijn over het algemeen duurder uit dan zwemmers in gemeentelijk geëxploiteerde baden, maar zijn ze ook meer tevreden met het aanbod en de beleving in het zwembad? De vijf betrouwbare schalen (algemeen, kwaliteit faciliteiten, hygiëne, zwembadpersoneel en beleving) zijn daartoe als afhankelijke variabelen gebruikt in de lineaire regressieanalyse op gebruikersniveau. In deze analyse zijn geen significante verschillen gevonden voor gemeentelijke of commerciële exploitatie (tabel 2). Klanten van commercieel geëxploiteerde zwembaden zijn, ondanks de hogere toegangsprijs, even tevreden over de faciliteiten, hygiëne, het personeel en de beleving als klanten van gemeentelijk geëxploiteerde zwembaden.

Tabel 2. Resultaten regressieanalyse exploitatie en tevredenheid/beleving (significantie: p 0,05)

Onafhankelijke variabele	Afhankelijke variabele	Bèta *	Sig.
Exploitiatievorm:	Schaal		
gemeente (1)/commercieel (2)	tevredenheid algemeen	- 0,09	p=0,395
gemeente (1)/commercieel (2)	tevredenheid kwaliteit faciliteiten	- 0,04	p=0,736
gemeente (1)/commercieel (2)	hygiëne	+ 0,13	p=0,126
gemeente (1)/commercieel (2)	zwembadpersoneel	- 0,06	p=0,464
gemeente (1)/commercieel (2)	Schaal beleving	+ 0,06	p=0,523

* (gestandaardiseerd)

4 | Discussie

De zwembadwereld is een wereld waarin gemeenten en commerciële exploitanten gemeenschappelijke maar ook verschillende belangen hebben. Gemeenten streven ernaar, zowel als eigenaar en als exploitant, zo optimaal mogelijk hun inwoners zwemmogelijkheden aan te bieden. Vaak gaat dit gepaard met een niet-sluitende begroting doordat de totale opbrengsten van een zwembad niet opwegen tegen de kosten. Steeds meer gemeenten kiezen ervoor het zwembad 'half los' te laten in de markt, door wel eigenaar te blijven van de accommodatie, maar de exploitatie over te laten aan een commerciële partij en jaarlijks een exploitatiesubsidie uit te keren. Zo draaien gemeenten op voor een deel van de kosten, maar hebben zij niet meer de dagelijkse zorgen over een zwembad. In de zwembadwereld leeft het beeld dat commercieel geëxploiteerde zwembaden hogere tarieven hanteren. Hiervoor waren tot nu toe geen bewijzen, maar dit onderzoek bevestigt dit. Commerciële exploitanten streven winst na en berekenen een groter gedeelte van de kosten van het zwembad door aan de eindge-

EFFECTEN VAN PRIVATISEREN ZWEMBADEN

bruiker ten opzichte van gemeentelijke partijen. Met een hogere toegangsprijs en winst nastreven is op zich niets mis. Doordat de gemeente eigenaar is en gedeeltelijk financiert (exploitatie subsidie), is het echter wel tegenstrijdig dat er enerzijds publiek geld binnenkomt om de kosten te dekken en er anderzijds privaat geld binnenkomt om winst te behalen.

De zwembadbezoeker zal wellicht voor de hogere toegangsprijs bij de commercieel geëxploiteerde zwembaden iets terug verwachten omdat een hogere prijs hogere verwachtingen kan scheppen. Qua tevredenheid blijkt er geen verschil te zijn. De vraag is of de zwembadbezoeker zijn tevredenheid afstemt op de betaalde toegangsprijs. Met andere woorden, heeft de bezoeker die meer betaalt een ander verwachtingspatroon? Blijkbaar niet, want de tevredenheid blijft gelijk. Een oorzaak hiervoor kan zijn dat met de stijging in prijs ook het aanbod toeneemt, waardoor men even tevreden is ten opzichte van een wat lagere toegangsprijs met wat minder aanbod. Daarnaast mag ook de vraag worden gesteld in hoeverre de zwembadbezoeker een kritische consument is. Of gaat men gewoon naar het dichtstbijzijnde zwembad en neemt men voor lief wat het aanbod is?

Kwalitatief vervolgonderzoek onder de zwembadbezoekers zou via interviews kunnen nagaan wat de verwachtingen waren van de bezoeker vooraf en of die verwachtingen door het zwembad zijn waargemaakt. En in hoeverre treden hier verschillen op per exploitatievorm? Ander vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de daadwerkelijk meetbare kwaliteit van zwembaden, in de vorm van het meten van watertemperatuur, het beoordelen van de hygiëne etc. De te beantwoorden vraag is dan of de algehele kwaliteit van zwembaden verschilt per exploitatievorm.

Onderdeel van de discussie is of, ondanks de hogere toegangsprijzen in commerciële baden, de burger alsnog goedkoper uit is dan bij gemeentelijke exploitatie. De gemeente verwacht zelf goedkoper uit te zijn bij commerciële exploitatie, doordat ze alleen exploitatie subsidie geven in plaats van dat ze zelf het beheer in handen houden. Hierdoor worden de jaarlijkse gemeentelijke uitgaven per inwoner lager, wat kan leiden tot een lagere OZB. Dit onderzoek geeft echter slechts ten dele inzicht in deze kwestie, omdat niet bekend is of gemeenten met zwembaden in eigen beheer duurder of goedkoper uit zijn dan wanneer de exploitatie bij een commerciële partij ligt.

De keuze van gemeenten om de exploitatie van zwembaden uit handen te geven aan een commerciële partij komt uiteindelijk voor rekening van de zwemmende burger. Er wordt namelijk een hogere toegangsprijs gevraagd. Er is dus een commerciële exploitatiepartij die winst nastreeft, terwijl er tegelijkertijd publiek geld binnenkomt in de vorm van een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage. Deze subsidie kan niet worden ingetrokken, omdat de toegangsprijs dan omhoog zal gaan en de gemeente vreest dat zwemmen te duur wordt voor bepaalde groepen in de bevolking. We hebben gezien dat het qua tevredenheid en beleving niet zozeer uitmaakt of een gemeente of commerciële partij het zwembad exploiteert. Vanuit dat oogpunt kan een gemeente ervoor kiezen te besparen op de uitgaven van een zwembad, een commerciële exploitant erbij te betrekken en voornamelijk de zwemmende burger te laten betalen. Een andere optie is om de toegangsprijs van gemeentelijk geëxploiteerde baden meer richting het prijsniveau van commerciële zwembaden te brengen. Zo worden enerzijds de kosten van het zwembad meer doorgerekend aan de zwemmende burger en zet het anderzijds commerciële exploitanten aan het werk hun zwembadbezoekers tevreden te houden en nog meer tevreden te krijgen over het zwembadbezoek.

Literatuur

- CBS (2011) Centraal Bureau voor de Statistiek. Stedelijke data verkregen bij CBS door het Mulier Instituut, Utrecht.
- Dool, R. van den, E. Wisse & K. Breedveld, K. (2009) *Wie zwemt er tegenwoordig? Een beschrijving van actueel zwemgedrag en de attitude over zwemmen*. 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut.
- Field, A.P. (2009) *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE Publications Ltd.
- Goossens, R. (2008) Economie van de Sport. In: Breedveld, K., C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (red.). *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut.
- Hoekman, R., K. Hoenderkamp & H. van der Poel (2013) *Sportaccommodaties in beeld*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- NVM (2011) Nederlandse Vereniging van Makelaars. Grondprijzen per gemeente verkregen bij NVM door het Mulier Instituut, Utrecht.
- Werff, H. van der, A. Van Bedaf, K. Hoenderkamp & K. Breedveld (2012) *Zwemmonitor 2012: een beeld van het aanbod van zwemwater in Nederland*. Utrecht: Mulier Instituut.

Noten

- ⁱ Dit onderzoek is onderdeel van het project 'Waterdicht', dat het Mulier Instituut in opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten uitvoerde.
- ⁱⁱ Het voordeel van multiple regressieanalyse ten opzichte van enkele regressieanalyse is dat meerdere onafhankelijke variabelen kunnen worden opgenomen in het analysemodel ter verklaring van de variantie in de afhankelijke variabele. Bovendien worden de variabelen voor elkaar gecontroleerd door het directe causale effect van telkens één van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele te meten, onder constanthouding van alle andere onafhankelijke variabele (Field, 2009).
- ⁱⁱⁱ Voordeel hiervan is dat per groep variabelen kan worden geanalyseerd of deze groep een significante bijdrage levert aan de verklaring van de verschillen in de afhankelijke variabele. Door het opnemen van deze praktijkgerichte onafhankelijke controlevariabelen nemen de resultaten aan betrouwbaarheid toe en kan er met meer zekerheid worden gesproken van significante effecten van exploitatie.
- ^{iv} Door middel van weging is in de analyse rekening gehouden met de mogelijkheid dat bij het ondervragen van respondenten bezoekers die meermaals in het zwembad komen een grotere kans hebben in de groep respondenten vertegenwoordigd te zijn dan bezoekers die het zwembad slechts incidenteel bezoeken. Om bezoekers die het zwembad minder vaak bezoeken representatief te vertegenwoordigen zijn deze zwaarder meegewogen ten opzichte van frequente bezoekers van het zwembad. Respondenten die het zwembad af en toe bezoeken, één tot vier keer in de afgelopen maand, krijgen de weefactor 1,25 mee. Respondenten waarvan het bezoek het eerste bezoek is krijgen weefactor 1,10. De frequente bezoekers, meer dan vier keer in de afgelopen maand, tellen als één mee.